

Život podle Ducha

Biblistika | 18.5.2010 @ 6.00

Epištola sv. Pavla Římanům zachycuje evangelium v jeho nejryzejší podobě. Neznamená to, že by byla ostatnímu Písmu jakkoli nadřazená, až více inspirovaná. Znamená to pouze, že v ní nalézáme zevrubné shrnutí Pavlova pochopení významu Božích skutků v rámci Jeho odvěkého díla spásy. Sám to ostatně uvádí hned v úvodu:

Pavel, služebník Krista Ježíše, povoláný za apoštola, vyvolený ke zvěstování Božího evangelia, jež Bůh ústy svých proroků předem zaslíbil ve svatých Písmech, evangelia o jeho Synu, který tělem pocházel z rodu Davidova, ale Duchem svatým byl v svém zmrtvýchvstání uveden do moci Božího Syna, evangelia o Ježíši Kristu, našem Pánu. [Římanům 1,1–4]

Rozhodl jsem se zaměřit v této práci zájem do osmé kapitoly Římanům a učinit z ní pro tuto chvíli osu evangelia.

Ano, v osmé kapitole nalézáme jistou osu, a ne-li osu, pak přelom z předcházející vyčerpávající filipiky proti samospravedlivosti a z prezentace zákona hříchu v nás či Boží milosti pro nás.

Jakoby se sem, do popisu života v Duchu, sbíhaly všechny důsledky všeho evangelia, kteréhož je právě Duch svatý činitelem.

Timothy P. Jenney vystihl poměrně přesně tuto realitu vztahu Ducha svatého s evangeliem:

Úkol Ducha svatého v současně fázi dějin spásy je čtyřvý: 1) usvědčovat svět, 2) očišťovat věřícího skrze Kristovu krev při znovuzrození, 3) uskutečňovat v životě věřícího zákonné prohlášení spravedlnosti, které Bůh učinil, a 4) zmocňovat věřícího, aby napomáhal při posvěcovacím procesu u druhých tím, že a) hlásá evangelium nevěřícím a b) buduje věřící. [1]

Podobnou posloupnost nalézáme v celé epištole. V prvních kapitolách apoštol usvědčuje svět, aby se ten sám sobě nezdál spravedlivý ani pohan, ani Žid. Ve druhé fázi představuje Pavel víru jako právoplatný způsob spasení, třetí fázi je věřící ospravedlněn Bohem a ve čtvrté pak vstupuje do života v Kristu, jinak též života v Duchu svatém.

Jakoby právě Duch svatý byl vitální stranou evangelia, to je prvkem, který dává dobré zprávě život, aktuálnost a činí její uplatnění.

Snad právě proto zde, v osmé kapitole, v popisu života v Duchu, nalézáme navázání na učení předešlých sedmi kapitol a jeho kauzální přesah do nové, nečekané roviny, roviny života v Kristu. (Tato skutečnost by měla být pochopitelná každému: ortodoxnímu letničnímu, opatrnému evangelikálovi i charismatikovi vnímajícímu osobu Ducha svatého spíše existenciálně než konkrétně.)

Rekurz: život podle těla

V prvních verších osmé kapitoly Pavel navazuje na dlouhý předcházející výklad o vztahu člověka k Bohu, hříchu, milosti a spasení. Pro čtenáře, který tento výklad již pochopil, nebude v jeho kontextu úvod osmé kapitoly nikterak nejasný.

Žádné odsouzení se netýká těch, kdo jsou v Kristu Ježíši, kdo v Něj věří a mají pouze v Něm naději. To je základní předpoklad bytí v Kristu, podmínka pro dílo Ducha svatého v nás, tedy dílo milosti (v. 1).

Ve čtvrtém verši Pavel navazuje na to, čeho se dotkl již tolikrát. Nyní však vyvolává nový kontrast: vůle (podle) těla versus vůle (podle) Ducha (v. 4). Církevními dějinami se jako otravný zápach již od prvních let táhnou různé křivé dualistické teze o rozdělení kosmu na zlé tělo a dobrého ducha. Takový nástřel pohanských filosofii na Pavlovo učení plyne z trapného nepochopení.

Vždyť v jakých jiných kategoriích a jejich vztazích zde může Pavel uvažovat, než v těch, které již podrobně vylíčil v předchozích kapitolách? Proto jakou jinou vůli těla může mít na mysli, než tu scestnou touhu po samoospravedlnění ze skutků Zákona? Nepíše se snad ve druhé polovině sedmé kapitoly Římanům o velkém podvodu hříchu, který zneužil Zákona, aby lapil člověka na jeho odvěkou tělesnou touhu „být jako Bůh“ (Gn 3,5) – na tu příčinu prvního hříchu?

To je ten první hřích a příčina veškerého dalšího rovněž: Nenaplnění Božího plánu, abychom byli lidmi, které On chce mít a ne bohy.

Důsledek prvního hříchu je jasný: Člověk poznal dobré a zlé, proto se jej zmocnil Zákon (Řím. 7,9) a jeho „místem dopadu“ se pro hříšného člověka stalo oddálení od svatého Boha. A právě proto ti, kdo se znovu dopustí toho prvotního hříchu, právě proto tíhnou k tomu, co je tělesné (v. 5) a právě proto propadají stále znovu těm konkrétním skutkům těla, protože takové smýšlení, taková vůle, která stojí na počátku tělesného bytí i dobrodinného snažení, nemůže se a nechce podřídit Bohu (v. 7) a nemůže se Bohu ani líbit (v. 8), byť jako neúspěšný pokus batolete, které se učí chodit.

Vidíme tedy, že tento princip je něčím zcela jiným, než pokynem pro dualistické chápání. Jak píše Josef Souček:

„Tělesnost“ v apoštolově smyslu netkví jen v nižší, hmotné stránce lidské přirozenosti, nýbrž spočívá v tom, že celý člověk, i jeho duše, je obrácen falešným směrem, že je odvrácen od Boha, a že proto je v moci zla, i když zároveň touží po něčem jiném. [2]

Kurz: život v Kristu

Jak jsme již částečně zjistili dříve, přijetí milosti a víra je podmínkou ne snad proto, že Duch svatý v nás jako pomocná síla obrody – tedy ten konkrétní Parakleitos – působit nechtěl, ale proto, že ve starém pořádku bez milosti, ve kterém jsme byli Boží nepřátelé, v tom pořádku On kvůli nám samým působit nemůže. Proto je Duch svatý Duchem milosti, že zákonitě přichází po přijetí milosti, která zase přichází po víře, tedy po svobodném odevzdání se do rukou Boha, k němuž se my sami vyšplhat nemůžeme, ovšem On sám se k nám sklání. To je ten život v Duchu, v Duchu milosti podmíněně úplným odevzdáním se Bohu, tedy Duchu svatému, který jen do vzpurného, neodevzdaného člověka nemůže promluvit ani zasáhnout uvnitř něj.

A proto jen tak dojdeme spasení, že „vyznáváme své hříchy“ (1. J 1,9), že uznáme svou potřebnost a vydáme se cele do rukou Bohu, tak věrnému a spravedlivému. Vždyť jen Kristus nás spasí před námi samými.

Úsek veršů 9–11 nejlépe pochopíme z místa 13. verše. Duch svatý dlí ve věřících přijmuvších vírou milost. Dlí v těch, kteří jsou Kristovi. V nich pak je nejen praktickým, ale (pro naše pochopení) předně logickým důsledkem jistá změna vnitřního charakteru. Tam, kde byla smrt bude nyní život a kde byl hřích, nyní již nemůže nadále být. Ne však tak, že se s obrácením člověka samozřejmě přepne v jeho nitru spínač a on již nebude vůbec hřešit (ve v. 13 je průběhový čas „usmrcujete“), ale jeho životní směr již v Duchu nebude od Boha odstředivý, nýbrž naopak k Bohu dostředivý, protože on sám si uvědomí svůj závazek (v. 12).

Ve 14. verši činí Pavel rychlý obrat, jakoby se zalekl možnosti fatálně špatného výkladu svého výroku o dluhu (závazku) z verše 12. Ihned tedy adresáta ujišťuje, že právní základ života v Duchu není stejný, jako u toho starého zákona, ale že naše pozice je v něm zcela odlišná.

Život v Duchu je proces a proměna našeho charakteru není okamžitá. V tom je však náš dar, naše výsadní postavení před Bohem, že stejně jako jeho milovaný Syn a náš Pán Ježíš Kristus plníme Boží vůli! Pak i naopak: Plníme-li Boží vůli, Boží duch v nás to dosvědčuje našemu Duchu!

V tom tkví náš dar, naše nové a zvláštní postavení před Bohem, ve kterém stojíme již od prvního záchvěvu víry v nás i v celém tom doživotním procesu, že plníme vůli Boží.

Toto nové postavení nás činí lidmi v přímém vztahu s Bohem. Nikdo proti nám již nemůže vznést námitku. Kdo vznesl žalobu proti vyvoleným Božím? (v. 33) A kdo nás odloučí od lásky Kristovy? (v. 35) Kdo nás odloučí od té lásky, která je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán? (5,5)

Pro účel této práce není třeba vyčerpávat zcela komentář k celému zbytku kapitoly. Ovšem aby byl alespoň nějaký dojem návaznosti: Pavel dále hovoří o tom čekání, o tom zmíněném procesu, kdy Kristovo království už je zde a při tom ještě ne zcela viditelně. Také o tom, že Bůh nade vším bdí a všechno soužení a sténání a celý ten bolestivý proces závěru dějin a příchodu Krista je k dobrému těm, kdo milují Boha, protože až On zvítězí, my budeme podílníky Jeho slávy (v. 17).

Takto můžeme chápat život podle Ducha a pokud jen můžeme, uvádět jej i ve skutek, aby ta velká zaslíbení byla z Boží věrnosti naplněna.

Zdroje

[1] HORTON, Stanley M. *Systematická teologie*. ISBN 80–7112–069–3. s. 413, kap. 12 (Timothy P. Jenney).

[2] SOUČEK, Josef B. *Spravedlnost Boží*. ISBN 80–7017–085–9. s. 31–32.

[3] STAMPS, Donald C. *Studijní bible s výkladovými poznámkami*. ISBN 978–0–7361–0419–9.

[4] BARTH, Karl. *Stručný výklad listu Římanům*. ISBN 80–7017–000–X.

<https://selah.diet/biblistika/zivot-podle-ducha/>